

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Львівська політехніка»

ТРУШ МАРТА ІГОРІВНА

УДК 342.9

**СУДОВЕ РІШЕННЯ
В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Львів – 2017

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі адміністративного та фінансового права Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент
Школик Андрій Михайлович,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри адміністративного
та фінансового права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
Ігонін Руслан Владиславович
Київський міжнародний університет,
завідувач кафедри публічно-правових дисциплін

кандидат юридичних наук
Тернушак Михайло Михайлович
ДВНЗ Ужгородський національний університет,
старший викладач кафедри адміністративного,
фінансового, інформаційного права

Захист відбудеться «27» грудня 2017 р. о 10-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.052.19 у Національному університеті «Львівська політехніка» (79008, м. Львів, вул. Князя Романа, 1–3, аудиторія 301 XIX навчального корпусу)

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. Професорська, 1)

Автореферат розісланий «25» листопада 2017 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. П. Бортник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Становлення України як демократичної та правової держави вимагає наявності не лише задекларованих принципів верховенства права і забезпечення прав та свобод людини, а й ефективних механізмів їх захисту.

Необхідною умовою існування будь-якої правової держави є здійснення адміністративного судочинства, яке забезпечує можливість захисту прав та інтересів осіб від порушень з боку суб'єктів, наділених владними повноваженнями. Адміністративне судочинство покликане реалізувати закріпленій у Конституції України принцип відповідальності за свою діяльність перед людиною та право кожного оскаржувати у суді рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, а також забезпечити посилення судового контролю за законністю діяльності адміністративних органів.

Зазначені чинники зумовили прийняття у 2005 році КАС України, після набрання чинності яким було сформовано систему спеціалізованих адміністративних судів. Застосування положень КАС України на практиці показали недосконалість деяких його норм, що зумовило внесення до кодексу цілої низки змін та перегляд багатьох положень на предмет їх конституційності та надання їх офіційного тлумачення Конституційним Судом України. Не сприяло правильному застосуванню та удосконаленню процесуальних норм КАС України і відсутність належної доктринальної розробки відповідних питань. Сьогодні в Україні триває судова реформа, внесено істотні зміни в систему sudoустрою, прийнято низку змін до процесуального законодавства, що також зачіпає й інститут судового рішення в адміністративному процесі.

Тому можна з упевненістю стверджувати, що адміністративне судочинство потребує комплексного дослідження проблемних питань, зокрема тих, що стосуються вимог до судових рішень, їх форми, порядку ухвалення, меж законної сили тощо.

Стаття 3 КАС України визначає адміністративний процес як правовідносини, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства. Без сумніву, інститут судового рішення вважається одним із центральних в структурі науки адміністративного процесу України, оскільки саме судові рішення є підсумком судового розгляду конкретної справи, наслідком правової кваліфікації встановлених у справі обставин, результатом здійснення правосуддя і забезпечує реалізацію судової влади в процесі адміністративного судочинства.

Праці вітчизняних вчених-процесуалістів, присвячені проблемі вимог до судового рішення, у своїй більшості мають загальний характер. Над розробкою інституту судового рішення або окремих його аспектів працювали відомі науковці, з-поміж яких: С.Н. Абрамов, М.Г. Авдюков, С.В. Ва-

сильсв, В.М. Горшенъов, Л.Є. Гузь, М.А. Гурвіч, П.П. Заворотъко, І.М. Зайцев, М.Б. Зейдер, С.О. Іванова, Р.В. Ігонін, В.В. Комаров, О.В. Кудрявцева, Д. Д. Луспенік, Н. І. Масленнікова, І.К. Піскаръов, Д.І. Полумордвінов, Є.Г. Пушкар, Л.В. Соцуро, В.С. Стефанюк, Л.О. Терехова, М.М. Тернушак, В.І. Тertiшніков, Г.Й. Ткач, Г.В. Фазікош, Н.А. Чечина, Д.М. Чечот, А.М. Школік, М.Й. Штефан, В. Н. Щеглов, К. С. Юдельсон та інші автори.

Однак, переважна більшість досліджень здійснювалася у дещо іншому правовому полі, ніж воно є сьогодні. Стрімкі зміни в українському суспільстві обумовлюють не менш стрімкі зміни в законодавстві України. Запровадження адміністративної юстиції та динамічні зміни у законодавчому регулюванні адміністративного судочинства вимагають належної теоретичної розробки та вирішення проблемних питань, що стосуються, зокрема, вирішення індивідуальних адміністративних справ, в основі яких лежить спір із суб'єктом владних повноважень.

Деякі аспекти вимог, що висуваються до судового рішення в адміністративній справі, досліджувалися С. В. Ківаловим, В. М. Кравчуком, Р. О. Куйбідою, О. І. Харитоновою. Однак, комплексного дослідження цієї проблематики проведено не було. У контексті того, що рівень правової захищеності суб'єктів права залежить від ефективності судочинства, очевидним стає те, що оновлення процесуального законодавства викликає потребу в певній корекції наукових підходів, які лежать в основі правової доктрини щодо правової природи та основних якостей судового рішення.

Крім того, необхідно зазначити, що розвиток процесуального законодавства України рухається у руслі його наближення до європейських та світових стандартів, що зумовлює і приведення у відповідність до цих стандартів вимог до судового рішення в адміністративному процесі.

Враховуючи важливість питання, необхідно зазначити, що нині судовому рішення у науці адміністративного процесу приділяється недостатньо уваги. Така ситуація є не виправданою. Сама багатогранність судового рішення обумовлювала й обумовлює необхідність проведення спеціальних досліджень і окремих його аспектів, і інституту загалом, що повинно сприяти розвитку наукових знань та удосконаленню юридичної практики. Такі дослідження дають змогу не тільки виявити сутність усіх специфічних ознак судових актів загалом та особливостей судового рішення, зокрема, але й розробити оптимальну структуру вимог, яким воно повинно відповідати, визначити механізм впливу судового рішення, що набрало законної сили, на суспільні відносини, правове становище сторін спору, інших учасників процесу, визначити його місце в механізмі захисту й охорони основних прав і свобод громадян, його роль в реалізації основних завдань держави в умовах побудови правової держави та громадянського суспільства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана згідно з планом наукової діяльності кафедри адміністра-

тивного та фінансового права юридичного факультету імені Івана Франка в рамках тем «Удосконалення правового забезпечення відносин публічної адміністрації з приватними особами» (номер державної реєстрації 0112U004366, 2012-2014 роки) та «Правове забезпечення реформування публічної адміністрації» (номер державної реєстрації 0116U001649, 2016-2018 роки).

Мета і завдання дослідження. *Метою* роботи є розроблення нових теоретичних положень та надання науково-практичних пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства, яке регулює порядок ухвалення судових рішень в адміністративному процесі та вимоги до них.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено такі *завдання*:

– виокремити та охарактеризувати етапи становлення інституту адміністративної юстиції в Україні та його центрального інституту – судового рішення;

– з'ясувати правову природу та сутність судового рішення в адміністративному процесі, виходячи з його специфічних властивостей та ознак, запропонувати на підставі цього визначення поняття «судове рішення»;

– запропонувати класифікацію судових рішень в адміністративному процесі за основними критеріями;

– з'ясувати підстави для прийняття судових рішень в адміністративному процесі;

– виокремити перелік вимог, яким повинне відповідати кожне судове рішення в адміністративному процесі України;

– обґрунтувати структуру судового рішення в адміністративному процесі;

– визначити способи та порядок усунення недоліків судових рішень;

– розкрити повноваження суду з контролю за виконанням власних судових рішень;

– визначити порядок набрання судовим рішенням законної сили та його правові наслідки;

– окреслити межі законної сили судового рішення в адміністративному процесі;

– вирішити проблемні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративному процесі;

– розробити пропозиції щодо внесення змін до КАС України з метою удосконалення положень щодо ухвалення та виконання судових рішень в адміністративному процесі.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства та пов'язані із ухваленням та виконанням судових рішень в адміністративному процесі.

Предметом дослідження є судове рішення в адміністративному процесі.

Методи дослідження. Під час дисертаційного дослідження застосовувалися філософсько-світоглядні принципи і підходи, загально-наукові

та спеціально-наукові методи пізнання: діалектичний, історичний, абстрагування, порівняльно-правовий, правового моделювання, системно-аналітичний тощо.

Методологічною основою дисертаційного дослідження є діалектичний метод із системно-функціональним підходом до аналізу досліджуваного явища. Це дозволило дослідити розвиток вчення про судові рішення в адміністративному процесі України та визначити його місце серед інших актів правосуддя (підрозділи 1.1, 1.2). У рамках зазначеного методологічного підходу використано також історичний метод, що дозволило дослідити специфіку такого акту правосуддя як судові рішення в конкретних історичних умовах, починаючи з часів Стародавнього Риму і до сьогодні, динаміку його розвитку (підрозділ 1.1). Поряд з історичним використано й порівняльний метод, який дозволив виявити спільні та відмінні риси у регулюванні інституту судового рішення в адміністративному процесі України та інших країн, зокрема країн ЄС (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.3). Зазначені методи дослідження дають змогу проаналізувати зміни в адміністративному процесуальному законодавстві України стосовно судового рішення. На цій основі здійснювалися збір, обробка та аналіз емпіричного матеріалу, що дозволило виявити недоліки у правовому регулюванні питань, пов'язаних із ухваленням та виконанням судових рішень в адміністративному процесі. Метод правового моделювання сприяв науковій розробці напрямів удосконалення окремих положень КАС України (підрозділи 2.2, 2.3, 3.1., 3.2).

Емпіричною базою дослідження є понад 100 адміністративних справ, які розглядалися Львівським окружним та Львівським апеляційним адміністративними судами, постанови та ухвали Вищого адміністративного суду України, Пленумів Верховного Суду України, рішення Конституційного Суду України, рішення Європейського суду з прав людини.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є одним з перших комплексних досліджень проблем правового регулювання інституту судового рішення в адміністративному процесі. Сформульовані положення та рекомендації спрямовані на розв'язання важливих науково-практичних проблем щодо ухвалення та виконання судових рішень в адміністративному процесі. За результатами здійсненого дослідження сформульовано низку нових наукових положень, висновків і пропозицій, зокрема:

уперше:

– запропоновано критерій, за яким судові рішення в адміністративній справі необхідно поділяти на ті, що ухвалюються іменем України та ті, що ухвалюються іменем суду, а саме, за предметом цих судових рішень;

– доведено, що ухвала адміністративного суду про закриття провадження у справі, незалежно від підстав її постановлення, повинна постановлятися іменем України;

– висловлено позицію, що не кожен адміністративний позов зобов'язує суб'єкта владних повноважень забезпечувати представництво у процесі;

– обґрунтовано, що виходом за межі заявлених позовних вимог можуть вважатися лише такі дії адміністративного суду: вирішення незаявленої вимоги, задоволення вимоги позивача у більшому розмірі, ніж було заявлено або застосування судом іншого способу захисту, ніж той, про застосування якого просить позивач;

– запропоновано внести зміни в КАС України, встановивши, що ухвала про визнання обставин сторонами у справі постановляється окремим документом із виходом суду до нарадчої кімнати;

– обґрунтовано позицію, за якою визначення у КАС України підстав для зміни чи скасування судових рішень з ухваленням нового є помилковим;

– встановлено, що загальне правило щодо поширення суб'єктивних меж дії законної сили судового рішення в адміністративному процесі лише на сторін у справі, третіх осіб та їх правонаступників застосовується у всіх випадках (зокрема, у випадку оскарження акту індивідуальної дії), окрім спорів про визнання нормативно-правового акта незаконним чи таким, що не відповідає правовому акту вищої юридичної сили, а також спорів, пов'язаних із виборчим процесом чи процесом референдуму;

удосконалено:

– класифікацію судових рішень в адміністративному процесі;

– критерії класифікації судових рішень в адміністративному процесі;

– обґрунтування положення, згідно з яким застосування адміністративним судом при ухваленні судового рішення іншої норми права, ніж та, на яку посилався позивач як на підставу своїх вимог, є правовою кваліфікацією відносин сторін, правовим обґрунтуванням судового рішення а тому не може вважатися виходом за межі позовних вимог;

– визначення законної сили судового рішення в адміністративній справі;

– наукова позиція, згідно з якою, ухвалене судове рішення в адміністративній справі створює певні правові наслідки ще до набрання ним законної сили;

набули подальшого розвитку:

– обґрунтування позиції щодо неправильності визначення самостійних підстав для зміни постанови адміністративного суду першої інстанції;

– наукове положення про те, що додаткова постановка не може виходити за межі спірних правовідносин, встановлювати нові юридичні факти та вирішувати питання, які не входили до предмету спору (зокрема і встановлювати такий спосіб виконання судового рішення, який виходить за межі компетенції суду);

– положення про те, що після набрання законної сили судовим рішенням в адміністративній справі настають правові наслідки у вигляді його незмінності, обов'язковості, невідворотності, преюдиційності, неможливості звернення до суду з аналогічним позовом та здійсненості.

Практичне значення одержаних результатів проведеного дослідження полягає в тому, що викладені у дисертації положення, висновки та пропозиції впроваджені та можуть бути використані у:

- *науково-дослідній діяльності* – при подальшому дослідженні проблем ухвалення та виконання судового рішення в адміністративному процесі;
- *правотворчій діяльності* – для удосконалення чинного законодавства України у сфері адміністративного судочинства (автором розроблено законопроект про внесення змін до КАС України);
- *правозастосовній практиці* – при ухваленні адміністративними судами рішень у конкретних справах (акт впровадження);
- *навчальному процесі* – при підготовці навчально-методичної літератури, а також під час проведення лекційних і практичних занять з дисциплін «Адміністративне судочинство» (довідка про впровадження результатів дисертації № 2548-Н від 31.05.2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Викладені в дисертації положення, узагальнення, висновки, рекомендації та пропозиції сформульовані й обгрунтовані здобувачем самостійно.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення та висновки дисертації було обговорено на засіданнях кафедри адміністративного та фінансового права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Окремі положення дисертації доповідалися на таких науково-практичних заходах: XVIII регіональний науково-практичний конференції (26–27 січня 2012 року) Львівського національного університету ім. Івана Франка «Проблеми державотворення і захисту прав людини», XIX регіональний науково-практичний конференції (07–08 лютого 2013 року) Львівського національного університету ім. Івана Франка «Проблеми державотворення і захисту прав людини», XXI регіональний науково-практичний конференції (12-13 лютого 2015 року) Львівського національного університету ім. Івана Франка «Проблеми державотворення і захисту прав людини», «Юриспруденція і практика в третьому тисячолітті» (м. Кошице, 27-28 лютого 2015 року), міжнародній науковій конференції «Чотирнадцять осінні юридичні читання», м. Хмельницький (23-24 жовтня 2015 року) «Актуальні проблеми юридичної науки», XXII звітній науково-практичний конференції «Проблеми державотворення і захисту прав людини», м. Львів (4–5 лютого 2016 року), міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання реформування правової системи», м. Луцьк (24-25 червня 2016 року), I Міжнародній науково-практичній конференції «Історія вітчизняного та європейського адміністративного права та процесу» м. Київ (06 жовтня 2016 року), м. Львів (11 листопада 2016 року), XXIII звітній науково-практичній конференції м. Львів (7–8 лютого 2017 року).

Публікації. Основні результати наукового дослідження знайшли відображення у п'яти статтях у вітчизняних фахових виданнях, одній – у зару-

біжному науковому виданні та в дев'яти тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації зумовлена метою, завданнями, предметом дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, які охоплюють вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 216 сторінок, з них: 194 – виклад основного матеріалу, 18 – список використаних джерел (190 найменувань), 4 – додатки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, вказано на її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, сформульовано положення, які характеризують його наукову новизну, висвітлено теоретичне та практичне значення, наведено відомості про апробацію результатів.

Розділ 1 «Загальнотеоретичні аспекти інституту судового рішення в адміністративному процесі» складається з двох підрозділів і присвячений вивченню генези та сучасного стану наукових досліджень інституту судового рішення в адміністративному процесі, дослідженню його поняття та правової природи.

У *підрозділі 1.1 «Генеза адміністративної юстиції та її центрального інституту – судового рішення»* досліджено історію становлення та розвитку доктрини судового рішення в адміністративній справі у нерозривному зв'язку із розвитком доктрини адміністративної юстиції в Україні, яка зазвичай розглядалася і продовжує розглядатися як необхідний елемент правової держави, принципами якої має бути гарантованість прав і свобод громадян від неправомірних дій органів публічної влади (в першу чергу виконавчої) з урахуванням соціальних, політичних умов і правових традицій. Вчення про адміністративну юстицію знайшло визнання в наукових і політичних колах різних держав і сприймалось як прогресивний правовий інститут, який нерозривно пов'язаний з правовою державою.

Інститут адміністративного судочинства є необхідною умовою існування будь-якої правової держави. Більше того, саме створення в середині XIX століття у європейських країнах адміністративних судів, діяльність яких була спрямована на запобігання та припинення свавілля влади, поліції та публічного управління взагалі, зумовило поступовий перехід від так званої поліцейської держави до сучасної правової – звідси випливає зв'язок між адміністративним правом та адміністративною юстицією.

Підрозділ 1.2 «Поняття, правова природа та види судових рішень в адміністративному процесі» присвячений дослідженню поняття судового рішення в адміністративному процесі, яке є ключовим динамічним інститутом адміністративного процесу, теоретичне інтерпретування якого ґрунтується на домінуванні в науці певних доктринальних підходів до праворозуміння,

а розвиток обумовлений змінами у відповідних характеристиках судової влади та правосуддя, які і визначають суть, природу та властивості основного акта суду. Враховуючи вказані характеристики сучасної судової влади та правосуддя, судові рішення потрібно кваліфікувати як універсальне поняття, що визначає основний акт реалізації легітимної судової влади незалежно від виду судочинства.

Доведено, що критерій поділу судових рішень на постанови та ухвали, застосований ВАС України, не є вичерпним. Крім цього, Пленум ВАС України акцентує увагу на тому, що суди повинні розрізняти ухвали судів апеляційної та касаційної інстанцій, якими вирішуються питання, пов'язані з процедурою розгляду адміністративної справи, та інші процесуальні питання, від ухвал, якими вирішуються вимоги апеляційної чи касаційної скарги. Останні викладаються лише у письмовій формі. Основним критерієм класифікації судових рішень в адміністративному процесі необхідно визначити те, чи вирішує цей судовий акт адміністративну справу по суті. Запропоновано виділяти: 1) постанови; 2) ухвали суду, якими адміністративна справа вирішується по суті; 3) ухвали суду, якими вирішуються процесуальні питання під час провадження в адміністративній справі.

Розділ 2 «Порядок ухвалення та особливості процесуальної форми і змісту судових рішень в адміністративному процесі» складається з чотирьох підрозділів, у яких висвітлюються питання про підстави та порядок ухвалення судових рішень в адміністративній справі, їх структуру та способи усунення недоліків судових рішень.

У підрозділі 2.1 «Підстави та порядок ухвалення судових рішень в адміністративній справі» досліджуються підстави для прийняття судових рішень в адміністративній справі, оскільки для того, щоб постанова суду в адміністративній справі була законною та виконувала функцію забезпечення захисту гарантованих Конституцією України прав і свобод людини та здійснення проголошеного Основним Законом України принципу верховенства права, необхідно чітко визначити підстави її прийняття. Підстави судового рішення вказують на причини задоволення або відхилення заявлених до суду вимог. Підставою ухвалення судових рішень є встановлена судом в результаті оцінки доказів сукупність юридичних фактів, з яких суд, застосовуючи норму права, робить висновок стосовно спірних правовідносин.

Більшість вчених-процесуалістів серед підстав ухвалення судового рішення виділяють два види: фактичні підстави (юридичні факти); правові підстави, які полягають у застосованій судом правовій нормі. Однак, така класифікація не є повною.

Адміністративний суд ще на стадії підготовки справи до судового розгляду може визначитися із сукупністю юридичних фактів, які впливають на юридичну кваліфікацію спірних правовідносин, та нормою матеріального права, яка підлягає застосуванню для вирішення спору по суті. Однак, це не означає, що суд за наявності таких двох аспектів може одразу ухвалити су-

дове рішення. Серед обставин та умов, які мають наслідком ухвалення судового рішення в адміністративній справі є також і процесуальна складова – суд зобов’язаний виконати всі вимоги КАС України та реалізувати всі необхідні стадії адміністративного процесу перед ухваленням судового рішення.

Тому, підстави для ухвалення судових рішень в адміністративній справі поділяються на: процесуально-правові підстави; матеріально-правові підстави.

У підрозділі 2.2 «Структура судових рішень в адміністративному процесі» обгрунтовано, що судове рішення є найважливішим актом правосуддя і покликане забезпечити захист гарантованих Конституцією України прав і свобод людини та здійснення проголошеного Основним Законом України принципу верховенства права. Відповідно, судові рішення в адміністративному процесі повинні відповідати вимогам щодо форми та змісту, встановленим законодавством.

Проблема структури судового рішення має велике науково-теоретичне значення. Водночас, викликає інтерес її дослідження у аспекті сучасного судового правозастосування у зв’язку із актуалізацією проблеми правосудності судових рішень як актів судової влади, що обумовлює необхідність вироблення нових підходів до аналізу змісту судового рішення та його процесуально-документального оформлення.

У підрозділі 2.3 «Сутність та класифікація вимог, що пред’являються до змісту постанов та ухвал адміністративного суду» висвітлено зміст основних вимог, яким повинно відповідати судові рішення в адміністративному процесі – законність та обгрунтованість.

Законним є судові рішення тоді, коли суд, виконавши всі вимоги процесуального закону, вирішив справу згідно з нормами матеріального права, що підлягають застосуванню до цих правовідносин, а також правильно витлумачив ці норми. Якщо спірні правовідносини не врегульовані законом, суд застосовує закон, що регулює подібні за змістом відносини (аналогія закону), а за відсутності такого – суд виходить із загальних засад законодавства (аналогія права). Якщо є суперечності між нормами процесуального чи матеріального права, які підлягають застосуванню при розгляді та вирішенні справи, то рішення є законним, якщо судом застосовано норми, що мають вищу юридичну силу. У разі наявності суперечності між нормами законів (кодексів), що мають однакову юридичну силу, застосуванню підлягає той з них, який прийнято пізніше.

Обгрунтованим є судові рішення, ухвалені судом на підставі повної і всебічної з’ясованих обставин в адміністративній справі, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні.

До вимог, яким має відповідати судові рішення в адміністративному процесі, крім законності та обгрунтованості, можна віднести також повноту, зрозумілість, безальтернативність та справедливість. Окрім з них прямо передбачені в КАС України, а інші напрацьовані правовою наукою та судовою практикою.

Повнота і всебічність судового рішення, про яку йдеться в ст. 159 КАС України, означає, що встановлені судом факти повинні відображати обставини, які існували чи існують об'єктивно, а також, що всім наведеним обставинам надана повна та вичерпна правова оцінка. Способом усунення неповноти судового рішення є ухвалення судом додаткового рішення, що передбачається ст. 168 КАС України.

Зрозумілим є судові рішення, в якому суд у визначеній законом послідовності, чітко, без неоднозначного трактування дав відповідь на питання передбачені в ст. 161 КАС України, або щодо суті клопотання, чи іншого питання, яке вирішується ухвалою. Такі судові рішення мають узгоджену вступну, описову, мотивувальну та резолютивну частини.

Безальтернативним буде судові рішення, яке можна виконати лише одним передбаченим законом способом.

Справедливим буде судові рішення, яке узгоджуватиметься з принципами моралі та загальнолюдськими цінностями. Це особливо актуально у справах, щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, в яких суд також перевіряє, чи прийняті вони добросовісно, розсудливо, пропорційно.

У підрозділі 2.4 «Способи та порядок усунення недоліків судових рішень» досліджуються механізми виправлення помилок об'єктивного чи суб'єктивного характеру при розгляді та вирішенні конкретної адміністративної справи, якими є можливість оскарження судового рішення і постановлення законного і обґрунтованого судового рішення шляхом перегляду адміністративної справи в апеляційному, касаційному порядку, за винятковими та нововиявленими обставинами

Також розглянуто випадки, коли судові рішення в адміністративному процесі не було оскаржене в апеляційному порядку або навіть було предметом перегляду апеляційної та касаційної інстанцій та набрало законної сили, однак, при його ухваленні були допущені недоліки, що полягають у недотриманні процесуальної форми. Така ситуація може мати місце зокрема тоді, коли суд припустився помилки в математичних обрахунках розміру стягнутих коштів, не вирішив питання щодо розподілу судових витрат, резолютивна частина судового рішення незрозуміла стороні чи державному виконавцю тощо.

Способами усунення таких недоліків є : ухвалення додаткового судового рішення; виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні; роз'яснення судового рішення. Доведено, що недоліки щодо законності та справедливості судового рішення в адміністративному процесі виправляються лише під час перегляду судового рішення в апеляційному, касаційному порядку, за винятковими та нововиявленими обставинами.

Визначено матеріально-правові та процесуальні підстави для прийняття судових рішень апеляційним та касаційним адміністративним судом.

Розділ 3 «Теоретичні та прикладні особливості законної сили судових рішень в адміністративному процесі» складається з двох підрозділів та присвячений дослідженню законної сили судових рішень в адміністративному процесі, порядку та наслідків набрання ними законної сили.

У підрозділі 3.1 *«Законна сила судового рішення як форма реалізації норм права та судової влади та порядок її набрання»* розкрито правову природу та зміст законної сили судових рішень в адміністративному процесі. Проаналізовано співвідношення законної сили судового рішення та здатності судового рішення спричиняти правові наслідки. Ці правові наслідки у сукупності виникають після набрання судовим рішенням законної сили, е одночасно властивостями судового рішення, набуття яких пов'язується із набранням судовим рішенням законної сили.

Обґрунтовано позицію, за якою некоректно ототожнювати поняття «правові наслідки набрання судовим рішенням законної сили» та «елементи законної сили судового рішення». Перше поняття вужче і включає в себе лише ті елементи законної сили судового рішення, які виникають саме із набранням ним законної сили. Ті ж елементи законної сили судового рішення, які характерні для судового рішення і до набранням ним законної сили, правовими наслідками набрання ним законної сили не є.

Досліджено загальний порядок набрання судовими рішеннями в адміністративному процесі законної сили та особливості порядку набрання законної сили судовими рішеннями у справах, пов'язаних з виборчим процесом чи референдумом.

Значну увагу приділено питанню набрання законної сили постановою адміністративного суду в разі її оскарження в апеляційному порядку в певній частині. Обґрунтовано позицію, за якою в неоскарженій частині постанови набирає законної сили з моменту спливу строку на оскарження, а в оскарженій – після перегляду в апеляційному порядку.

У підрозділі 3.2 *«Правові наслідки набрання судовим рішенням законної сили та її межі»* проаналізовано наукові підходи до визначення наслідків (їх ще називають властивостями) набрання судовим рішенням законної сили.

Після набрання законної сили постановою в адміністративній справі настають такі правові наслідки: незмінність, обов'язковість, невідворотність, преюдиційність, неможливість звернення до суду з аналогічним позовом та реалізованість (здійсненність).

Розмежовано набрання законної сили судовим рішенням в адміністративній справі і негайне виконання судового рішення. Ч. 1 ст. 256 КАС України передбачені випадки, коли судове рішення може бути виконане негайно ще до набрання ним законної сили. Необхідність негайного виконання може бути зумовлена різними обставинами – потребою невідкладно відновити порушені основоположні права та інтереси осіб, загрозою унеможливлення відновлення порушеного права у майбутньому, інтересами публічної служби тощо.

Розкрито особливість адміністративного судочинства, яка полягає в тому, що суд займає активну позицію не лише при вирішенні по суті публічно-правового спору, але й під час виконання ухвалених ним судових рішень. Така активна роль суду реалізується через судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах.

Спеціальними способами судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах є: зобов'язання суб'єкта владних повноважень надати звіт про виконання судового рішення; штраф за невиконання судового рішення; визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, що вчинені суб'єктом владних повноважень – відповідачем на виконання такої постанови або на порушення прав позивача, підтверджених такою постановою. Умовами встановлення судового контролю за виконанням судового рішення в адміністративній справі є: суб'єктом звіту може бути лише суб'єкт владних повноважень; судовим рішенням, щодо виконання якого встановлений судовий контроль, зобов'язано суб'єкта владних повноважень вчинити певну дію або прийняти рішення, чи стягнуто з нього кошти.

Визначено межі законної сили судових рішень в адміністративній справі та співвідношення між загальнообов'язковістю судового рішення та суб'єктним обмеженням його дії.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні суті судового рішення в адміністративному процесі, його структури та змісту, а також в розробці конкретних практичних рекомендацій і наукових пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання інституту судового рішення в адміністративному процесі.

Основні наукові й практичні результати дослідження такі:

1. Запропоновано періодизацію становлення інституту адміністративної юстиції в Україні: 1) період створення передумов запровадження адміністративної юстиції (XVI-XIX ст.); 2) адміністративна юстиція на українських землях доби Російської та Австро-Угорської імперій (до 1917 року); 3) адміністративна юстиція часів формування Української державності (1917-1920 рр. – період Центральної Ради, Гетьманату, УНР); 4) адміністративна юстиція України часів її перебування у складі СРСР (1920-1990 рр.); 5) новий період розвитку адміністративної юстиції (1991-2005 рр.) 6) новітній період розвитку адміністративної юстиції (з 2005 року – по сьогодні).

2. Обґрунтовано, що судові рішення є ключовим динамічним інститутом адміністративного процесу, який визначає суть, природу та властивості основного акта правосуддя. Враховуючи характеристики судової влади та правосуддя, судові рішення в адміністративному процесі потрібно кваліфікувати як універсальне поняття, що визначає основний акт реалізації

легітимної судової влади у галузі адміністративного судочинства. В адміністративному процесі судові рішення є складовою адміністративної процесуальної форми, що має відносно сталу структуру, основним компонентом якої є провадження як самостійна судова процедура. Процесуальний результат останнього закріплюється у відповідних процесуальних актах-документах – судових рішеннях.

3. Базовою процесуально-правовою класифікацією судових рішень в адміністративному процесі є класифікація за критерієм вирішення справи по суті. Така класифікація дозволяє надати більш повну характеристику адміністративному процесу як єдиній та цілісній формі здійснення правосуддя в адміністративних справах. З огляду на зміст КАС України в адміністративному процесі можна виділити такі види судових рішень: 1) постанова; 2) ухвала. Також запропоновано критерій, за яким судові рішення в адміністративній справі необхідно поділяти на ті, які ухвалюються іменем України та ті, які ухвалюються іменем суду, яким, на думку автора, є предмет цих судових рішень. Якщо судовим рішенням вирішуються питання, які впливають на спірні матеріальні правовідносини – таке судове рішення повинне ухвалюватися іменем України. З моменту набрання таким судовим рішенням законної сили виникають відповідні правові наслідки, зокрема, обов'язковість, здійсненість, преюдиційність. Якщо ж судовим рішенням вирішуються питання, які мають вплив лише на процесуальні права та обов'язки осіб, які беруть участь у справі (наприклад, ухвала про відкладення розгляду справи), воно ухвалюється іменем суду. Запропоновано класифікацію судових рішень в адміністративному процесі за критерієм процесуальної мети на судові рішення про присудження, судові рішення про визнання, судові рішення про перетворення та судові рішення про скасування рішень суб'єкта владних повноважень.

4. Висловлено позицію, за якою існуюча класифікація підстав прийняття судових рішень на юридичні та фактичні не є повною та універсальною. Підстави для прийняття судових рішень в адміністративній справі варто поділяти на: процесуально-правові підстави; матеріально-правові підстави. Матеріально-правові підстави, в свою чергу, поділяються на: фактичні матеріально-правові підстави (юридичні факти, обставини, якими сторони у спорі обґрунтовують свої вимоги і заперечення); юридичні матеріально-правові підстави (правові норми, які необхідно застосувати для вирішення спору по суті). Доведено, що процесуально-правовими підставами для прийняття постанови в адміністративній справі необхідно визнати: закінчення судового розгляду, повне та всебічне з'ясування судом обставин справи, оформлене ухвалою про закінчення з'ясування обставин у справі та перевірки їх доказами, а також відсутність підстав для зупинення чи закриття провадження у справі, залишення позовної заяви без розгляду. Юридичними матеріально-правовими підставами прийняття постанови є виключно ті норми матеріального права, які підлягають застосуванню. До юридичних підстав

не можна включати правовідносини, які виникли, змінилися чи припинилися у зв'язку із дією таких норм. Фактичні обставини та дійсні правовідносини сторін у спорі належать до фактичних матеріально-правових підстав прийняття постанови, тому не можна штучно розширяти зміст юридичних підстав елементами фактичних.

5. Для того, щоб судове рішення як найважливіший акт правосуддя виконувало функцію захисту гарантованих Конституцією України прав і свобод людини та здійснення проголошеного Основним Законом України принципу верховенства права, воно повинне відповідати вимогам законності, обґрунтованості, вичерпності, безумовності, справедливості та бути ухваленим у належній формі. Обґрунтованість судового рішення в адміністративному процесі досягається повнотою, всебічністю, об'єктивністю та безпосередністю дослідження матеріалів справи, правильною оцінкою доказів, переконливим і логічним мотивуванням висновків суду з розгляду справи в судовому засіданні, які відповідають встановленим обставинам справи.

6. Доведено, що не кожен адміністративний позов зобов'язує суб'єкта владних повноважень забезпечувати представництво у процесі. З презумпції винуватості суб'єкта владних повноважень не впливає його автоматичний програш у справі, якщо він жодним чином не відреагував на позов або просто його не визнав. Презумпція винуватості не є абсолютною, як у судовому процесі прецедентної системи права, де відсутність заперечення позову та нез'явлення відповідача у судове засідання розцінюється судом як визнання позову і має наслідком програш відповідача. Презумпція винуватості суб'єкта владних повноважень-відповідача означає припущення, що повідомлені позивачем обставини справи про рішення, дії бездіяльність відповідача і про порушення права, свободи чи інтересу відповідають дійсності, доки відповідач не спростує їх на основі доказів. Отже, застосування презумпції винуватості суб'єкта владних повноважень не обумовлює його автоматично програшного становища у справі. Невиконання обов'язку відповідача довести правомірність своїх рішень, дій чи бездіяльності не звільняє адміністративний суд від обов'язку ухвалити справедливе і правосудне судове рішення. Однак, презумпція винуватості позбавляє суд необхідності перевіряти повідомлені позивачем обставини, якщо вони не викликають обґрунтованого сумніву.

7. Судове рішення в адміністративній справі може розглядатися в двох аспектах: як процесуальний документ та як акт судової влади. Як акт судової влади судове рішення має трикомпонентну структуру і складається з предмету, підстав та змісту, а як документ, який є зовнішньою формою виразу акта судової влади, складається із чотирьох елементів: вступної, описової, мотивувальної та резолютивної частин. Правосудність судового рішення визначається правомірністю його основних складових – предмету, підстави та змісту (владного припису).

8. Висловлено заперечення щодо визначення самостійних підстав для зміни постанови адміністративного суду першої інстанції, оскільки вони повинні бути єдиними для зміни та скасування постанов адміністративного суду першої інстанції. Вважаємо неприпустимою також можливість зміни апеляційним адміністративним судом постанови у разі вирішення судом першої інстанції не всіх позовних вимог або питань. Механізмом виправлення такої судової помилки є ухвалення адміністративним судом першої інстанції додаткової постанови.

9. Висловлено позицію, згідно з якою визначення в КАС України підстав для зміни чи скасування судових рішень касаційним судом з ухваленням нового є помилковим. Суд касаційної інстанції перевіряє правильність застосування судами першої та апеляційної інстанцій норм матеріального та процесуального права, правової оцінки обставин у справі і не може досліджувати докази, встановлювати та визнавати доведеними обставини, що не були встановлені в судовому рішенні, та вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу. Тобто, Вищий адміністративний суд України здійснює лише юридичну, але не фактичну кваліфікацію правовідносин сторін у спорі. Зміна судових рішень може мати місце лише в тому випадку, коли адміністративні суди нижчих інстанцій правильно вирішили позовну вимогу по суті, однак, допустили помилку при визначенні міри застосування обраного способу захисту порушеного права.

10. Необхідно внести зміни до ст. 225 КАС України, виклавши її у такій редакції: «Суд касаційної інстанції має право змінити судові рішення, якщо у справі немає необхідності досліджувати нові докази або встановлювати обставини, а судовим рішенням, яке змінюється, правильно вирішено спір по суті, але допущено помилку при визначенні міри застосування обраного способу захисту порушеного права».

11. Вважаємо недоцільним поділ контролю адміністративного суду за виконанням судових рішень в адміністративних справах на дві форми: за ініціативою суду та за ініціативою інших осіб, оскільки, такі види контролю як встановлення обов'язку подати звіт про виконання судового рішення чи штраф за його невиконання можуть бути застосовані як з ініціативи суду, так і інших осіб, але незалежно від ініціатора вони є єдиною формою контролю. Запропоновано визначити такі умови встановлення судового контролю за виконанням судового рішення в адміністративній справі: суб'єктом звіту може бути лише суб'єкт владних повноважень; судовим рішенням, щодо виконання якого встановлений судовий контроль, зобов'язано суб'єкта владних повноважень вчинити певну дію або прийняти рішення, чи стягнуто з нього кошти.

12. Запропоновано під законною силою судового рішення в адміністративній справі розуміти таку властивість судового рішення як акта правосуддя, яка визначає правову дію в часі, просторі та за колом осіб і ство-

рює відповідні правові наслідки. Постанова в адміністративній справі створює певні правові наслідки ще до набрання нею законної сили: неможливість скасування цього судового рішення судом, який його ухвалив, виникнення права на апеляційне оскарження в осіб, які брали участь у справі та осіб, чії права та законні інтереси зачіпаються постановою, допуск до негайного виконання у випадках, встановлених КАС України. Однак, усі властивості постанови як акта правосуддя розкриваються (іншими словами, правові наслідки настають) лише після набрання нею законної сили. Такими правовими наслідками є: незмінність, обов'язковість, невідворотність, преюдиційність, неможливість звернення до суду з аналогічним позовом та реалізованість (здійсненність).

13. Обґрунтовано, що в разі оскарження постанови суду першої інстанції в апеляційному порядку в певній частині, в неоскарженій частині постанови набирає законної сили з моменту спливу строку на оскарження, а в оскарженій – після перегляду в апеляційному порядку. У зв'язку із цим запропоновано доповнити ч. 3 ст. 254 КАС України абзацом 2 наступного змісту: «У разі оскарження постанови суду першої інстанції в апеляційному порядку в певній частині, в неоскарженій частині постанови набирає законної сили з моменту спливу строку на оскарження, а в оскарженій – після набрання в цій частині законної сили судовим рішенням за наслідками апеляційного провадження».

14. Висловлено позицію, згідно з якою межі дії законної сили судового рішення можна поділити на об'єктивні та суб'єктивні. Об'єктивні межі стосуються територіального та часового поширення правової дії судового рішення. Суб'єктивні межі визначають коло осіб, на яких поширює свою дію судове рішення. Суб'єктивні межі дії законної сили судового рішення в адміністративному процесі визначаються колом осіб, які беруть участь у справі: його дія поширюється на сторони, третіх осіб, як тих, що заявляють, так і тих, що не заявляють самостійні вимоги на предмет спору. Законна сила судового рішення поширюється також і на правонаступників сторін. Загальне правило щодо поширення суб'єктивних меж дії законної сили судового рішення в адміністративному процесі лише на сторін у справі, третіх осіб та їх правонаступників застосовується у всіх випадках (зокрема, у випадку оскарження акту індивідуальної дії), окрім спорів про визнання нормативно-правового акту незаконним чи таким, що не відповідає правовому акту вищої юридичної сили, а також спорів, пов'язаних із виборчим процесом чи процесом референдуму. В такому разі суб'єктивні межі законної сили судового рішення будуть поширюватися також на заінтересованих осіб (зокрема, осіб, щодо яких було застосовано оскаржений нормативно-правовий акт та осіб, які є суб'єктом правовідносин, у яких буде застосовано цей акт).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Труш М. І. Вимоги до судового рішення в адміністративній справі / М. І. Труш // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2013. – Випуск 58. – С. 170–175.
2. Труш М. І. Вихід суду за межі позовних вимог при ухваленні рішення в адміністративній справі / М. І. Труш // Адвокат. – 2013. – № 10. – С. 44–47.
3. Труш М. И. Судебное решение в административном деле как акт судебной власти / М. И. Труш // Теория и практика общественного развития : Труды Оренбургского института (филиала) МГЮА. – 2013. – №18. – С. 51–55.
4. Труш М. І. Межі законної сили судових рішень в адміністративній справі / М.І.Труш // Адміністративне право і процес. – № 1(11). – 2015. – С. 277–282.
5. Труш М. І. Структура судового рішення в адміністративній справі / М. І. Труш // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2016. – Випуск 62. – С. 128–137.
6. Труш М. І. Порядок набрання законної сили судовими рішеннями в адміністративній справі та особливості їх виконання / М. І. Труш // Підприємство, господарство і право. – 2016. – № 11. – С. 156–161.
7. Труш М. І. Негайне виконання судового рішення як механізм його реалізації : матеріали XVIII регіональної науково-практичної конференції «Проблеми державотворення і захисту прав людини». – 2012. – С. 160–162.
8. Труш М. І. Підстави прийняття постанови в адміністративній справі : матеріали XIX регіональної науково-практичної конференції «Проблеми державотворення і захисту прав людини». – 2013. – С. 133–134.
9. Труш М. І. Способи усунення недоліків судового рішення, що набрало законної сили : матеріали XXI регіональної науково-практичної конференції «Проблеми державотворення і захисту прав людини». – 2015. – Частина 2. – С. 101–104.
10. Труш М. І. Обґрунтованість як одна з основних вимог до судового рішення в адміністративній справі : Zbornik prispevkov z medzinarodnej vedeckej konferencie. Pravna veda a prax v tretom tisícrocí medzinarodney vedeckej konferencie. – Kosice. – 2015. – С. 108–110.
11. Труш М.І. Підстава судового рішення в адміністративному процесі : збірник тез Міжнародної наукової конференції «Актуальні проблеми юридичної науки». – 2015. – Частина 1. – С.68–70.
12. Труш М. І. Вимоги, що пред'являються до змісту судового рішення в адміністративному процесі / М. І. Труш // Матеріали XXII звітної науково-практичної конференції «Проблеми державотворення і захисту прав людини». – 2016. – С. 73–75.
13. Труш М. І. Суб'єктивні межі законної сили судових рішень у деяких категоріях адміністративних справ / М. І. Труш // Матеріали Міжна-

родної науково-практичної конференції «Актуальні питання реформування правової системи». – 2016. – С. 129–131.

14. Труш М. І. Періодизація становлення інституту адміністративної юстиції в Україні / М. І. Труш // Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції «Історія вітчизняного та європейського адміністративного права та процесу». – 2016. – С. 411–414.

15. Труш М. І. Презумпція винуватості суб'єкта владних повноважень в адміністративному процесі / М. І. Труш // Матеріали ХХІІІ звітної науково-практичної конференції «Проблеми державотворення і захисту прав людини». – 2017. – С. 104–106.

АНОТАЦІЯ

Труш М.І. Судове рішення в адміністративному процесі. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2017.

Дисертацію присвячено дослідженню інституту судового рішення в адміністративному процесі. Виокремлено та охарактеризовано етапи становлення інституту адміністративної юстиції та його центрального інституту – судового рішення. Визначено поняття та правову природу судових рішень в адміністративному процесі та запропоновано їх класифікацію за основними критеріями.

З'ясовано сутність та проведено класифікацію вимог, що пред'являються до змісту постанов та ухвал адміністративного суду. Досліджено підстави та порядок ухвалення судових рішень в адміністративній справі та визначено їх структуру.

Запропоновано поняття законної сили судового рішення в адміністративній справі як акту правосуддя. Проаналізовано порядок набрання законної сили судовими рішеннями в адміністративній справі у випадку їх оскарження в апеляційному порядку та за відсутності такого оскарження. Охарактеризовано особливості виконання судових рішень в адміністративній справі, в тому числі особливості негайного їх виконання.

Розроблено рекомендації, спрямовані на вдосконалення КАС України. Запропоновано внести зміни до КАС України щодо: необхідності постановлення адміністративним судом ухвали про визнання сторонами обставин з виходом до нарадчої кімнати; визначення підстав зміни судових рішень судом касаційної інстанції; порядку набрання законної сили судовими рішеннями.

Ключові слова: адміністративний процес, судове рішення, ухвала та постанова в адміністративній справі, законність та обґрунтованість судового рішення, набрання законної сили.

АННОТАЦИЯ

Труш М. И. Судебное решение в административном процессе. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальный университет «Львовская политехника» Министерства образования и науки Украины, Львов, 2017.

Диссертация посвящена исследованию института судебного решения в административном процессе. Выделены и охарактеризованы этапы становления института административной юстиции и его центрального института – судебного решения. Определено понятие и правовая природа судебных решений в административном процессе и предложена их классификация по основным критериям.

Выяснена сущность и проведена классификация требований, предъявляемых к содержанию постановлений и определений административного суда. Исследованы основания и порядок принятия судебных решений по административному делу и определена их структура.

Решение суда по административному делу рассматривается в двух аспектах: как акт судебной власти и как процессуальный документ. Как акт судебной власти решения суда имеет трехкомпонентную структуру и состоит из предмета, оснований и содержания. Предметом судебного решения по административному делу являются публично-правовые правоотношения, в пределах которых органами государственной власти, органами местного самоуправления, их должностными и служебными лицами или другими субъектами при осуществлении ими властных управленческих функций были нарушены права, свободы и интересы физических лиц, права и интересы юридических лиц. Основание решения суда по административному делу включает установленные судом фактические обстоятельства дела (фактическое основание) и совершённую правовую квалификацию этих обстоятельств и спорного правоотношения в целом, на основе которых суд пришел к конечному выводу об удовлетворении иска или отказе в его удовлетворении, а также выбранному способу защиты права (правовое основание). Содержанием решения суда по административному делу является властное предписание суда по заявленному требованию, включающее вывод об удовлетворении заявленного требования или отказе в его удовлетворении, а также примененный судом вид (способ) судебной защиты права или охраняемого законом интереса.

Предложено понятие законной силы судебного решения по административному делу как акта правосудия. Проанализирован порядок вступления в законную силу судебными решениями по административному делу в случае их обжалования в апелляционном порядке и при отсутствии такого обжалования. Охарактеризованы особенности исполнения судебных реше-

ний по административному делу, в том числе особенности немедленного их исполнения.

Разработаны рекомендации, направленные на совершенствование КАС Украины. Предложено внести изменения в КАС Украины относительно: необходимости вынесения административным судом определения о признании сторонами обстоятельств с выходом в совещательную комнату; определения оснований изменения судебных решений судом кассационной инстанции; порядка вступления в законную силу судебными решениями.

Ключевые слова: административный процесс; судебное решение; определение и постановление по административному делу; законность и обоснованность судебного решения; вступление в законную силу.

SUMMARY

Trush M.I. Judgment in the administrative process. – Printed as a manuscript.

The thesis for a candidate of law degree on the specialty 12.00.07 – Administrative law and Process; Financial law; Informational law.– Polytechnic National University of Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2017.

Thesis deals with the institution of a judgment in the administrative process. The author allocated and described the stages of development of the institute of administrative justice and its central institution - the judgment. The concept and legal nature of court decisions in administrative proceedings and their classification on the main criteria are examined.

The essence and the classification of requirements for the content of judgements and decisions of the administrative court are analysed. The author investigated grounds and procedure for the adoption of judicial decisions in the administrative case and determined their structure.

The concept of legal force of a court decision in an administrative case as an act of justice is offered. The author analyse procedure of coming into force of judicial decisions in administrative case if the party to the case appeals the decision and in the absence of such an appeal. The features of legal force of judgments in administrative case, including the features of their immediate implementation, are examined.

The recommendations at improving the Code of Administrative Procedure are offered. The author proposed amendments to the Code of Administrative Procedure about: the necessity of adoption of an administrative court decision on the recognition of circumstances by the parties with access to the deliberation room; changes of the grounds of judgments by the court of cassation; order of coming into effect of judicial decisions.

Keywords: administrative process; judicial decisions; decision and ruling in an administrative case; legality and validity of the judgment; entry into force.

Підписано до друку 7.11.2017 р.
Формат 60×84/16.
Папір друкарський. Ум. друк. арк. 1,9.
Зам. № 294. Наклад 100 пр.

Видавництво «ПАІС»
Реєстраційне свідоцтво ДК № 3173 від 23 квітня 2008 р.
вул. Гребінки 5, оф. 1, м. Львів, 79007
тел.: (032) 255-49-00, (032) 261-24-15
e-mail: pais@mail.lviv.ua; <http://www.pais.com.ua>